

Çukurova Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sigara İçme Davranışları ve Uyum Özellikleri

SMOKING BEHAVIOR AND ADAPTATION LEVELS OF FIRST YEAR STUDENTS OF CUKUROVA UNIVERSTY

Esra Saatçi¹, Serpil İnan², Nafiz Bozdemir³, Ersin Akpınar¹, Güney Ergün¹

Özet

Amaç: Tütün kullanımı dünyada önde gelen önlenebilir ölüm nedenlerinden biridir. Her yıl, tütün kullanımına bağlı yaklaşık 4.9 milyon ölüm gerçekleştiğini tahmin eden Dünya Sağlık Örgütü bu sayının 2030 yılında iki katına çıkacağını tahmin etmektedir. Bu çalışmada; üniversite öğrencilerinin sigara içme davranışları ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri ile alt ölçeklerini Hacettepe Kişilik Envanteriyle inceledik.

Yöntem: Çukurova Üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinden küme örneklem yöntemi ile seçilen iki fakültenin; (Mimarlık Mühendislik Fakültesi ile Ziraat Fakültesi) öğrencilerine HKE uygulandı. Veriler, SPSS for Windows istatistik programı ile Pearson Ki-kare ve ANOVA testleri kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan 475 öğrencinin yaş ortalaması 19.8 ± 1.5 yıl, %70.1'i erkek, %29.9'u kızdı. Öğrencilerdeki sigara içme sıklığı %21.4 (erkeklerde %25.0, kızlarda %12.9) idi. Sigara içme davranışı ile genel, sosyal ve kişisel uyum puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı. Sigara içme davranışı ile sadece kendini gerçekleştirme ve aile ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki vardı.

Sonuç: İyi aile ilişkileri ve cocuğa kendini ifade etme olanağı sağlayarak özgüvenin artırılması ergeni sigara içmekten koruyabilir. Öğrenci velilerine anababa okulları ile iyi anababalık becerileri kazandırılabilir. Öğrencilerde kendini gerçekleştirme ve sigara içme davranışı arasındaki ilişki ergenlik döneminin özelliklerine bağlı olabilir.

Anahtar sözcükler: Ergen, uyum, sigara, üniversite, Hacettepe Kişilik Envanteri

Summary

Objective: Tobacco use is one of the leading causes of death in the world. World Health Organization estimated approximately 4.9 million deaths annually due to tobacco use and this figure is expected to double in the year 2030. This study aim to explore the relationship between individual, general, social adaptation levels using the Hacettepe Personality Inventory and smoking behavior of first year students in Çukurova University in Adana.

Method: The sample was selected from two faculties (Faculty of Engineering & Architecture and Faculty of Agriculture), using the method of simple cluster sampling, to represent the university student population. The students filled in a socio-demographic questionnaire and Hacettepe Personality Inventory. Data were analyzed using SPSS for Windows statistical program, Pearson chi-square and ANOVA tests.

Results: Of 471 students in the study mean age was 19.8 ± 1.5 years, 70.1% were male and 29.9% were female. Smoking rate for students was 21.4% (25.0% for males, 12.9% for females). There was no statistically significant relationship between smoking behavior of students and their general, social and personal adaptation scores. The only significant relationship was between smoking behavior and self-realization and family relationship.

Conclusion: Good family relationship and the opportunities given to the adolescent to express him/her, therefore increasing self-esteem may be protective against smoking. Students' parents should be trained about good parenthood skills. The relationship between self-realization and smoking behavior of students might be due to being an adolescent.

Key words: Adolescent, adaptation, smoking, university, Hacettepe Personality Inventory

¹ Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Aile Hekimliği Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

² Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Aile Hekimliği Asistanı, Dr.

³ Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Uzmanı, Prof. Dr.

Tütün kullanımı dünyada önde gelen önlenebilir ölüm nedenlerinden biridir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tütün kullanımına bağlı yılda yaklaşık 4.9 milyon ölüm meydana geldiğini, bu sayının 2030 yılında iki katına çıkacağını tahmin etmektedir.¹ Amerika Birleşik Devletleri'nde her gün yaklaşık 4800 adolesan sigaraya başlamakta; bunların yaklaşık 2000'i düzenli içici olmaktadır.² Sigara içme davranışını etkileyen pek çok faktör vardır: Genetik yatkınlık, demografik ve psiko-sosyal faktörler, aile ilişkileri, ülkenin tütün politikası, topluma uyum çabaları, ticari reklamlar.³⁻⁷

Sigara içimi Türkiye'de de önemli bir sağlık sorunudur.⁸ 2002'de yapılan bir çalışmaya göre yetişkinlerde sigara içme prevalansı erkeklerde %57.2, kadınlarda %28.4'dir.⁹

Sigara içen arkadaşı olanlar, iletişim sorunu yaşayanlar, psikiyatrik ya da uyum sorunu olanlar sigara içme davranışı için yüksek risk grubundadır.⁴⁻⁷

Kişilik özelliklerini ölçmek üzere geliştirilmiş, standardize pek çok kişilik testi bulunur: Sigarayla ilgili çalışmalarda en fazla kullanılanlar Eysenck Kişilik Envanteri ve modifiye formları ile Minnesota Kişilik Envanteridir.^{10,11} Türkiye'de bu konuda yapılmış olan bazı çalışmalarda Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) de kullanılmıştır.¹²

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sigara içme davranışları ile kişilik özellikleri arasında ilişki olup olmadığını araştırmaktır.

Gereç ve Yöntem

Örneklem

Araştırma evreni olarak, Çukurova Üniversitesi'ne bağlı 10 fakülteye 1998 yılında kayıt yaptıran ve hazırlık veya birinci sınıfa başlayan öğrenciler kümesi seçilmiştir (n=2882). Çalışma için gerek duyulan örneklem büyüklüğü aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır: Maksimum kabul edilebilir farklılık %5, tasarım etkisi 2, toplam küme sayısı 10, tahmin edilen gerçek sigara içme prevalans hızı %25 ve güven aralığı %95 olarak kabul edildiğinde; gereken örneklem büyüklüğü 481 öğrenci olarak hesaplanmıştır.^{13,14} Bu fakülteler arasından küme örneklem yöntemi ile örneğe çıkan Mühendislik-Mimarlık Fakültesi öğrencileri (302 kişi) ve Ziraat Fakültesi öğrencileri (338 kişi) çalışmaya alınmıştır. Hedeflenen 640 öğrenciden 471'i çalışmaya katılmayı kabul etmişlerdir (%73.5). Çalışmaya katılan öğrencilerin %70.1'i erkek, %29.9'u kızdır.

Veri toplama araçları

Çalışmada 2 anket kullanılmıştır:

1. Sosyo-demografik veri anketi (Tablo 1): Açık ve kapalı uçlu, çoktan seçmeli 17 sorudan oluşmaktadır. Öğrencinin cinsiyeti, fakültesi, ailesinin yaşadığı yer, üniversiteden önceki okul yaşamında kaybettiği yıl sayısı, anne ve baba eğitim düzeyi ve meslekleri, sigara alışkanlığı, öğrencinin aile üyelerinin ve en yakın 3 arkadaşının sigara alışkanlıkları, öğrencinin kendi sigara içme davranışı ile ilgili olarak gelecek 5 yıla yönelik beklentisi, öğrencinin ortalama aylık geliri sorgulanmıştır. Öğrencilerin sigara içme davranışları DSÖ kriterlerine¹⁵ göre sınıflandırılmıştır:

- düzenli içici = çalışmanın yapıldığı sırada günde en az bir adet tütün ürünü içen kişi,
- ara-sıra içen = günde bir defadan az içen kişi,
- bırakmış = en az 6 ay her gün sigara içmiş ancak çalışmanın yapıldığı sırada sigara içmeyen kişi,
- hiç içmeyen = hiç sigara içmemiş kişi.

2. Hacettepe Kişilik Envanteri:¹⁶ Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Ethem Özgüven tarafından geliştirilmiştir. Bu envanter, dünyada kullanılan çeşitli kişilik envanterlerinden seçilen maddelerin, Türk dili ve kültürüne uyarlanmasıyla oluşturulmuştur. Altı yıl süren 20 kadar araştırma ve analizin sonucuna göre 1982'de revize edilmiştir. Testin güvenilirliği ve geçerliği pek çok istatistiksel yöntemle kanıtlanmıştır. Test daha çok okul taramaları için kullanılmıştır. Test yetişkinlere, grup ya da birey olarak, zaman sınırlaması olmaksızın uygulanır. Envanterin kullanımı için özel bir eğitim gerekmez. Yirmişer maddelik 8 alt ölçekten ve geçerlilik sorularından oluşan envanter toplam 168 madde içerir. Alt ölçeklerin dördü kişisel uyum düzeyini, diğer dördü sosyal uyum düzeyini, tümü ise genel uyum düzeyini oluşturur.

Kişisel uyum alt ölçekleri: Kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nörotik eğilimler, psikotik belirtilerden oluşur.

Sosyal uyum alt ölçekleri: Aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, anti sosyal eğilimlerden oluşur.

Geçerlilik: Testin geçerli kabul edilebilmesi için gerekli üç parametre vardır: Geçerlilik puanının "6" ve üzerinde olması, her bir parametre için "2" ve toplam olarak tüm testte "8"den fazla boş bırakılan soru olmaması. Bu şartları sağlayamayan test sonuçları değerlendirmeye alınmamıştır.

Öğrencilerle, daha önceden, danışman öğretim görevlilerinin yardımı ile belirlenen bir saatte kendi dersliklerinde buluşmuş ve araştırmanın konusu, amaçları, yöntem hakkında bilgi verildikten sonra anket formları dağıtılmış, doldurulduktan sonra toplanmıştır. Tıbbi etik

Tablo 1
Sosyo-demografik veri toplama anketi

Adı, soyadı:

Cinsiyeti: 1- Erkek 2- Kadın

Fakülte adı:

Fakülte no:

Tel:

1. Ailenizin hala yaşadığı adresi açık olarak yazınız (il, ilçe, köy, mahalle belirtilerek).

2. Okula başladığınızdan beri, kaybedilen yıl sayısı aşağıdaki durumlardan hangisine uyar?

1. Hiç yıl kaybetmedim
2. Bir yıl kaybettim
3. İki yıl kaybettim
4. Üç yıl veya daha fazla yıl kaybettim
5. Yıl kaybetmedim ancak ara verdim
6. Diğer (lütfen açıklayınız)

3. Annenizin ve babanızın mesleğini açık olarak yazınız.

4. Anne-babanızın eğitim durumunu aşağıdaki tabloda işaretleyiniz

Eğitim durumu	Anne	Baba
Okur-yazar değil		
Okur-yazar		
İlkokul mezunu		
Orta okul mezunu		
Lise mezunu		
Üniversite mezunu		

5. Sigara içme durumunuzu en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

1. Her gün en az bir veya daha fazla sigara içerim
2. Her gün sigara içmem, ara sıra içerim
3. Geçmişte en az altı ay günde bir adet sigara içtim. Ancak şu anda bıraktım
4. Hayatım boyunca hiç sigara içmedim
5. Diğer (lütfen açıklayınız).

6. Ailenizde sigara içme durumunu en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

1. Ailemde hiç kimse sigara içmez
2. Sadece babam sigara içer
3. Sadece annem sigara içer
4. Hem annem hem de babam sigara içer
5. Kardeşlerimden en az biri sigara içer
6. Ailemde herkes sigara içer
7. Diğer (lütfen açıklayınız).

7. En yakın üç arkadaşınızın sigara içme durumunu en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

1. En az bir arkadaşım sigara içer
2. En az iki arkadaşım sigara içer
3. Arkadaşlarımın hepsi sigara içer
4. Arkadaşlarımın hiç birisi sigara içmez
5. Diğer (lütfen açıklayınız)

8. Gelecek beş yıl içinde sigara içme davranışı ile ilgili beklentinizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

1. Sigara içmemeye devam edeceğim
2. Sigarayı bırakacağım
3. Sigaraya başlayacağım
4. İçtiğim sigara sayısını azaltacağım
5. İçtiğim sigara sayısını değiştirmeyeceğim
6. İçtiğim sigara sayısını arttıracam
7. Diğer (lütfen açıklayınız)

9. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır? Açık olarak yazınız.

10. Sizin ortalama aylık gelirin ne kadardır? (Kredi, burs, ailenizden gelen harçlık, ek iş...)

açısından gizlilik güvencesi verilmiş ve öğrencilerin aydınlatılmış onayları alınmıştır. Çalışma Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS for Windows 9.05 (SPSS Inc, Chicago, IL, USA) istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş, Pearson ki-kare, ANOVA testleri kullanılmıştır. Anlamlılık sınırı <0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Birinci sınıf öğrencilerinin ortalama yaşı 20.0 ± 1.7 (19.8 ± 1.5)'dir. Ortalama yaş Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde Ziraat Fakültesi'nden daha düşüktür (19.4 ± 1.3 vs. 20.1 ± 1.5) ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.01$, ANOVA).

Dört öğrenci anket formlarında cinsiyetlerini ve sigara içme davranışlarını belirtmemişlerdir. Çalışmaya alınan 467 öğrenciden 100'ü (%21.4) düzenli içici, 257'si (%55) içmeyen, 82'si (%17.6) ara-sıra içici ve 28'i (%6) bırakmıştır. Erkek öğrencilerin dörtte biri ($n=82$, %25.0) düzenli içicidir. Kız öğrencilerde bu oran anlamlı ölçüde daha düşüktür ($n=18$, %12.9) ($X^2=9.25$, $sd=3$, $p=0.026$, Pearson ki kare) (Tablo 2).

Öğrencilerin sigara içme davranışları ile HKE ana ve alt ölçek puanları sırasıyla Tablo 3 ve 4'te görülmektedir.

Genel, sosyal ve kişisel uyum puanları ile sigara içme alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p > 0.05$).

Alt ölçeklerden sadece kendini gerçekleştirme ve aile ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu (sırasıyla $p=0.038$ ve $p=0.039$) saptanmış olup, diğer alt ölçeklerle anlamlı ilişki bulunamamıştır (Tablo 4). Cinsiyet kontrol değişkeni olarak ele alındığında, bu

Tablo 2
Çukurova Üniversitesi birinci sınıf öğrencilerinde sigara içme davranışı

Cinsiyet	Sigara içme davranışı (n (%)*)				
	Düzenli içen	Ara sıra içen	Bırakmış	İçmiyor	Toplam
Erkek	82 (25.0)	52 (15.9)	20 (6.1)	174 (53.0)	328 (70.2) †
Kız	18 (12.9)	30 (21.6)	8 (5.8)	83 (59.7)	139 (29.8)
Toplam	100 (21.4)	82 (17.6)	28 (6.0)	257 (55.0)	467 (100.0)

Not: Cinsiyetlerini belirtmeyen 4 öğrenci çalışmaya dahil edilmemiştir.

* satır yüzdesi, † sütun yüzdesi, n: sayı, **p=0.026** (Pearson ki kare test)

Tablo 3
Öğrencilerin sigara içme davranışı ve Hacettepe Kişilik Envanteri Ana Ölçeği'ne göre dağılımı

	Düzenli içen (n=99)	Ara-sıra içen (n=75)	Bırakmış (n=25)	İçmeyen (n=247)	Toplam (n=446)	P*
Kişisel uyum skoru	45.7±13.0	44.0±12.0	45.0±13.1	44.7±12.6	44.8±12.5	0.821
Sosyal uyum skoru	52.2±9.3	52.2±9.1	52.2±10.5	53.3±9.4	53.0±9.4	0.661
Genel uyum skoru	98.3±20.3	96.2±20.0	97.2±22.0	98.1±20.2	97.7±20.2	0.893

n: sayı, SS: Standart Sapma, *: ANOVA

Tablo 4
Öğrencilerin Sigara İçme Davranışı ve Hacettepe Kişilik Envanteri'ne Göre Dağılımı

Alt ölçekler	Düzenli içici (n=99)	Ara-sıra içici (n=75)	Bırakmış (n=25)	İçmeyen (n=247)	Toplam (n=446)	P*
Sosyal uyum						
Anti-sosyal eğilim skoru (ort±SD)	12.0±3.1	12.0±3.3	12.5±2.9	12.2±3.3	12.1±3.2	0.870
Sosyal norm skoru	11.8±2.8	12.1±2.6	12.0±3.1	12.4±2.8	12.2±2.8	0.285
Sosyal ilişkiler skoru	14.7±3.6	14.0±3.9	13.6±3.6	13.8±3.9	14.0±3.8	0.233
Aile ilişkileri skoru	14.0±4.1	14.1±3.4	14.3±4.1	15.1±3.6	14.6±3.7	0.039
Kişisel uyum						
Psikotik belirtiler skoru	9.9±3.8	9.5±3.5	10.4±4.1	9.8±3.7	9.8±3.7	0.752
Nevrotik eğilim skoru	11.0±4.1	10.6±3.7	10.6±4.0	11.1±3.9	10.9±3.9	0.779
Duygusal tutarlılık skoru	10.4±3.7	9.9±3.6	11.0±3.4	10.3±3.5	10.3±3.5	0.742
Kendini gerçekleştirme skoru	14.4±3.4	14.0±3.3	13.3±3.6	13.3±3.3	13.7±3.4	0.038

n: sayı, SS: Standart Sapma, *: ANOVA

anlamli iliskinin erkek ogrencilerden kaynaklandigi gorulmektedir. En fazla duzenli icici, aile iliskileri puanı en dusuk olan gruptadır. Kendini gerceklestirme puanı yuk-seldikce sigara icme oranında artış olduğu gözlenmiştir.

Tartisma

Sigara icmenin sosyal anlamı nedeniyle, kız ve erkeklerde sigaraya baslama hızı ve sigara icme davranışını belirleyen psiko-sosyal faktörler farklıdır.¹⁷ Akranların ve anababanın sigara icmesi gibi dış baskılar hem kız, hem de erkeklerde önemlidir.¹⁷ Bu faktörler sigara icme davranışının tipine ve yaşa göre değişebilir.¹⁷ Kadınlardaki iciciliğin kendine güven, sosyal tecrübe, isyan ile ilgisi olduğu hipotezi öne sürülürken, erkeklerdeki icicilik sosyal güvensizlik ile ilişkili bulunmuştur.¹⁷ Cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum gibi farklılıklar ile sigara icme prevalansı arasındaki ilişki iyi belirlendiği halde psiko-sosyal belirleyiciler daha az araştırılmıştır.¹⁷

Örnekleme erkek sayısının baskınlığı sonuçları etkilemiş olabilir. Ancak üniversitemiz öğrencilerinin %60'ı erkek, %40'ı kızdır. Bu konuda başka üniversiteleri de kapsayan ve kız-erkek öğrenci dağılımı eşit olan çalışmalar yararlı olacaktır. Örnekleme iki farklı fakültenin öğrencilerinden sigara içenlerin oranı ve kişilik özelliklerinin benzer dağılımından emin olamadığımız için, sonuç bir prevalans çalışması olarak değerlendirilmemelidir.

Literatürde sigara tüketimi ve kişilik özellikleri ilişkisi hakkında çok fazla çalışma yoktur.

Sigara içimi ile ilişkili faktörler; kendine güven, olgunluk ve okul başarısı, özdenetim, sosyalleşme, akran etkisi ve risk alma davranışdır. İlk 4 faktör sigara içimi-ne karşı koruyucu iken son ikisi risk faktörleridir.³

1982'de yapılan bir çalışmada; yaygın bulguların aksine, sigara içimi dışadönüklük (ekstraversiyon) ile değil psikotizm ile ilişkili bulunmuştur.¹⁸ Bu bulgunun doğru olduğu ve önceki bulguların dışadönüklüğün ölçümündeki bir kontaminasyona bağlı olduğu ileri sürülmüştür. Nörotisizm, içilen günlük sigara miktarı ve özellikle sigara içimi için nedenler ileri sürmeyle ilişkili bulunmuştur. Sarma sigara içenlerin diğerlerinden daha içedönük oldukları saptanmıştır.¹⁸ Aynı yazar, ertesi yıl yaptığı çalışmada sigara içenlerin içmeyenlere göre daha yüksek psikotizm skorları olduğunu saptamıştır.¹⁹

Sigara içenlerde, dışadönüklük, nörotisizm ve psikotizm skorları içmeyenlere göre daha yüksektir. İçmeyenlerde ise yalan söyleme skoru daha yüksektir. Kadınlarda nörotisizm ve yalan söyleme skorları erkeklerden da-

ha yüksektir. Anksiyete skoru sigara içen kadınlarda içmeyenlere göre daha yüksek, sigara içen erkeklerde içmeyenlere göre daha düşüktür.^{20,21} Bir başka çalışma, sigara içenlerin anksiyete skorlarının hiç içmeyen ve bıraklanlara göre yüksek, yalan skorlarının düşük olduğunu ve daha fazla A tipi kişilik sahibi olduklarını göstermiştir.²² En yüksek sosyal norm puanına sahip öğrencilerin sigara içmeyenler olduğuna ait bulgumuz, Washington'da yaş ortalaması 19 olan bir grupta yapılan çalışma ile uyumludur. Adı geçen çalışma, sigara içmeyen adölesanların gelenekselcilik, nezaket ve kurallara uymada daha başarılı olduklarını göstermiştir.²³

Çalışmamızda, duzenli içicilerin, çoğunun aile ilişkilerinin kötü olduğu saptanmıştır. Anababa kayıtsızlığı adölesanın sigara icme ihtimalini artırmaktadır.³ Aileleri ile iletişim sorunu yaşayan çocukların gelecekte sigara icme riski altında oldukları, sağlıklı aile ilişkilerinin sigara icme davranışına karşı koruyucu olduğu bulunmuştur.²⁴ Anne ile çocuk arasındaki ilişkinin kötü olması her iki cins için de önemli bir sigara icme nedenidir. Baba ile çocuk ilişkilerinin kötü olması ise sadece kızlarda yüksek oranda sigara icmeye neden olmaktadır.³ Anababanın sigara icme davranışından bağımsız olarak, iyi anababalık çocukların sigara icme hızında düşme ile birliktedir.³

Çalışmamızda kendini gerceklestirme puanı arttıkça duzenli iciciliğin arttığı saptanmıştır. Örnekleme grubumuzda adölesanların yer alması bu bulguyu açıklayabilir. Adölesanların sigara icme davranışını ve değer yargılarını araştıran bir çalışmada, sigara içenlerin özgürlük ve bağımsızlık ile daha ilgili oldukları bulunmuştur.²³

Hacettepe Kişilik Envanteri ve Eysenck Kişilik Envanteri kullanılarak yapılan iki ayrı çalışmada psikotizm ve daha düşük oranda nörotisizm, duzenli icicilik ile ilişkili bulunmuştur.^{12,24} Çalışmamızda bu konuyla ilgili anlamlı bulgu saptanmamıştır.

Çalışmamızın kısıtlılıkları: Veri toplamada anket yöntemi kullanıldığı için verilerin güvenilirliği tartışılabilir. Örnekleme üniversite öğrencilerinden olduğundan bulgular Türkiye'deki tüm adölesanlara genellenemez. Örnekleme erkek öğrencilerin baskın olması sonuçları etkilemiş olabilir. Sigara icme davranışını etkileyen faktörleri güvenilir bir şekilde belirlemek için ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç

Öğrencilerin sigara icme davranışı ile sadece kendini gerceklestirme ve aile ilişkileri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunabilmiştir. Daha faz-

la sayıda katılımcı ve daha farklı kişilik envanterleri kullanılarak yapılacak olan çalışmaların uyum-kişilik-sigara içme davranışı arasındaki ilişkileri belirlemede yardımcı olacağı inancındayız.

Teşekkür

Destekleri için Çukurova Üniversitesi Araştırma Fonu'na (Proje no: TF.98.U.29), Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi yöneticilerine ve öğrencilerine teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Global Tobacco Prevention & Control by Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention. April 2004. <http://www.cdc.gov/tobacco/global/overview.html> 06.02.2004.
2. Adolescent Smoking Statistics. January 2003 American Lung Association http://www.lungusa.org/press/tobacco/not_stats.html 11.12.2003.
3. Tyas SL, Pederson L. Psychosocial factors related to adolescent smoking: a critical review of the literature. *Tob Control* 1998; 7: 409-20.
4. Epstein JA, Williams C, Botvin GJ, Diaz T, Ifill-Williams M. Psychosocial predictors of cigarette smoking among adolescents living in public housing developments. *Tob Control* 1999; 8: 45-52.
5. Brook JS, Whiteman M, Czeisler LJ, Shapiro J, Cohen P. Cigarette smoking in young adults: childhood and adolescent personality, familial, and antecedents. *J Gen Psychol* 1997; 58(2): 172-8.
6. Hughes JR, Hatsumaki DK, Mitchell JE, Dahlgren LA. Prevalence smoking among psychiatric outpatients. *Am J Psychiatry* 1986; 143: 993-7.
7. Husten CG, McCarty MC, Giovino GA, Chrismon JH, Zhu B. Intermittent smokers: a descriptive analysis of persons who have never smoked daily. *Am J Public Health* 1998; 88(1): 86-9.
8. Kocabaş A, Burgut R, Bozdemir N. Türkiye'de sigara içme davranışını etkileyen sosyodemografik faktörler. *Solum Hastalıkları* 1994; 5(3): 375-86.
9. Bilir N. Tütün kullanımının epidemiyolojisi. <http://www.toraks.org.tr/sub/tutunvesaglik.php> 06.02.2004.
10. Niaura R, Banks SM, Ward KD ve ark. Hostility and the Metabolic Syndrome in Older Males: The Normative Aging Study. *Psychosom Med* 2000; 62:7-16.
11. Rogers K. A Closer Look at Personality Characteristics of Smokers and Non-Smokers in College Students. *Undergraduate Journal of Psychology* 1999, Volume 12. <http://www.unc.edu/psychology/UJOP/UJOP%201999/Rogers%201999.html> 06.02.2004.
12. Çiftçi S. Sigara İçen ve İçmeyen Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Uyum Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.
13. Abramson JH, Gahlinger PM. Computer Programs for Epidemiologists: PEPI Version 4.0. Sagebrush Press, Salt Lake City; 2001. <http://www.sagebrush.com/pepi> 06.02.2004.
14. Levy PS, Lemeshow S. Sampling of Populations. 3. baskı. New York, A Wiley-Interscience Publication, 1999; 225-74.
15. World Health Organization. Guidelines for the conduct of tobacco-smoking surveys among health professionals. Geneva, 1984.
16. Özgüven İE. Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı. 2. revizyon. Ankara, Odak Ofset Matbaacılık, 1992.
17. Clayton S. Gender differences in psychosocial determinants of adolescent smoking. *J Sch Health* 1991; 61 (3): 115-20.
18. McManus IC, Weeks SJ. Smoking, personality and reasons for smoking. *Psychol Med* 1982; 12(2): 349-56.
19. McManus IC. 'Smoking, personality and reasons for smoking': a reply to Eysenck. *Psychol Med* 1983; 13(4): 895-6.
20. McArthur C, Waldron E, Dickinson J. The psychology of smoking. *J Abnorm Soc Psychol* 1958;56: 267-75. http://www.cdc.gov/tobacco/sgr/sgr_1964/1964%20SGR%20Chapter%2014.pdf 28.05.2004.
21. Jacobs GA, Spielberger CD. Personality and smoking behaviour. *J Pers Assess* 1982; 46(4):396-403.
22. Forgays DG, Bonaiuto P, Wrzesniewski K, Forgays DK. Personality and cigarette smoking in Italy, Poland, and the United States. *Int J Addict* 1993; 28(5): 399-413.
23. Grube JW, Rokeach M, Getzlaf SB. Adolescents' value images of smokers, ex-smokers and non-smokers. *Addict Behav* 1990; 15: 81-8.
24. Arai Y, Hosokawa T, Fukao A ve ark. Smoking behaviour and personality: a population-based study in Japan. *Addiction* 1997; 92 (8): 1023-1024.

Geliş tarihi: 01.02.2004

Kabul tarihi: 24.05.2004

İletişim adresi:

Yard. Doç. Dr. Esra Saatçi
Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği Anabilim Dalı
Balcalı 01330 ADANA
Tel: (0322) 338 60 60 / 3087
Faks: (0322) 338 65 72
e-posta: esaatci@mayanet.com.tr